СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 200. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 11-го жовтня 1945. No. 200. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, October 11, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЄДИНА ОБОРОНА КРАЮ В ГОТОВОСТИ ДО НАПАДУ, ТВЕРДИТЬ МАРШАЛ

Начальник головного воєнного штабу ґен. Джордж С. Маршал предложив воєнному департаментови звіт із 2-річних воєнних операцій. Документ містить 72,000 слів і обіймає всі фази війни в останніх 2 роках. Крім звіту, документ містить теж погляди самого ґенерала на мир і війну. Він твердить, що Злучені Держави не можуть відправити своєї армії домів без нараження краю на такий катаклізм, який зробить другу Світову Війну блідою. „Єдиний доцільний спосіб оборони в теперішному часі є затримання сили до атаки", каже Маршал вітверто. Тому він взиває, щоб край негайно змобілізував армію в силі 4,000,000 вояків і був готовий на міжнародню крізу впродовж одного року.

Адмірал Нимиц теж пригадує на конечність бути сильним.

У вівторок 9. жовтня приймало місто Ню Йорк парадою команданта фльоти на Тихому океані, адмірала Честера Нимица. Після їзди вулицями міста серед мілюнів видців, відбувся обід в готелю Валдорф Асторія у приявности 2,500 осіб. Вчасі обіду адмірал виголосив промову, а в ній сказав, що „ті сили, які викликали війну, ще не залишили своєї діяльности з хвилиною здачі ворожої армії. У війні ми проголосили перед світом великі обіцянки. Ми обіцяли створити світ, в якому царюватиме закон і право. Тепер збережімо нашу морську силу, щоб ми могли сповнити наші обіцянки". Потім ще сказав: „Переведення такого завдання вимагатиме посвяти для справи, як уже не лицарства такого, як виказали ті, що вмерли на те, щоб ми могли жити".

КРУҐ ЗА МОБІЛІЗАЦІЮ ПРОМИСЛУ.

Зарозумілість краю на свою перемогу може довести до нещастя, коли край не сповнить свого обовязку — таку думку висловив предсідник Ради Воєнної Продукції Дж. А. Круґ у своїм звіті на засіданню повної ради. Він говорив про воєнні досягнення і вигляди на реконверзію. Він виказав, що впродовж війни край випродукував зброї і воєнних матеріялів вартости 186 біліонів долярів і подвоїв промислову розбудову краю впродовж 5 літ. Одначе це все зроблено нагло і з великою шкодою для наших Аліянтів, бо вони мусіли вести самі війну, коли ми не були готові. На будуче ми мусимо все бути змобілізовані у промисловій ділянці — твердив Круґ.

КОНҐРЕС ПРИСПІШУЄ КОНТРОЛЮ АТОМОВОЇ СИЛИ.

Військова Комісія палати репрезентантів у відповіди на загальні домагання викінчила переслухання знавців в справі контролі атомової сили упродовж 5 годин і призначила цю справу для прилюдної дебати ще цього тижня. Проєкт передбачує створення окремої атомової комісії з 9 людей з повною адміністраційною силою без вмішування конґресу. Це щось досі небувале в історії американського законодавства. Атомова сила малаб у цілости остатися під контролею держави, щоб ніхто не мав спромоти ні приватно займатися цею силою ні її використувати. Навіть питання, чи атомову силу можна виявити чужим націям, має бути віддане до вирішення самому президентови без вмішування конґресу. Одначе в останній хвилині появилися домагання дати хоч якийсь голос конґресови в цій справі.

ПРИКЛИКАЛИ ВОЯКІВ ДЛЯ ВІДВАНТАЖЕННЯ КОРАБЛІВ.

У середу 9. жовтня прибув до нюйорської пристані корабель Квін Мері з Анґлії, а на ньому яких 15,000 американських вояків. Коли прийшло виладовувати пошту й вояцькі пакунки, докові робітники відмовилися від цієї роботи, кажучи, що вони страйкують. Військова команда зажадала тоді помочи військових фахівців у відвантажуванню кораблів. Негайно прибула 833 портова компанія і взялася до праці в характері стіведорів (механіків при перевозі краму малими троками в причалах). Страйкуючі робітники спочатку стояли здивовані, а потім почали „буу-ати" на вояків. Кораблі, які стояли кілька тижнів у пристані для навантаження, відплили на море порожні, щоб привезти вояків ззаморя домів.

ПРОБУЮТЬ СПОСОБІВ ПРОТИ КАТАРІВ.

У Вестчестер під Ню Йорком повітовий комісар здоровля д-р Гола впровадить від 1. січня 1946 р. в школах, в церквах, в театрах і прилюдних салях лямпи з ультра-пурпуровим світлом, яке нищить заразні кіру, катарів, запалення легенів, курячої віспи і інших подібних недуґ. Він того погляду, що лямпи причиняться до значного обмеження згаданих недуґ.

Військова революта усунула від влади диктатора в Арґентині

Арґентинська військова залога в таборі Кампо Майо під столицею Буенос Айрес, яка стоїть під наказами команданта ґен. Едварда Х. Авальоса, звернула своє негодування на віцепрезидента держави Хуана Перона і приневолила його уступити зо свого становища в середу 9. жовтня. Перон вважається за властивого диктатора в теперішнім уряді Арґентини. Міністер нутріщних справ д-р Ортенсіо Х. Кіхано проголосив, що Перон зрезиґнував із тих становищ, які він займав, а це віцепрезидента держави, міністра війни, міністра праці і суспільного добробуту. Президент Едельміро Дарель пробував боронити Перона перед ґенералом, але безуспішно. У місті ця зміна викликала радість і на швидку руку уладжено демонстрації. Покищо воєнний стан з нагоди страйку студентів ще триває в силі.

СТАНОВИЩЕ ПРЕЗИДЕНТА ТРУМАНА В СПРАВІ ДАРДАНЕЛІВ

Вашингтонський кореспондент ґазети Геральд Трибюн звідомляє, що в департаменті стейту виявлено спроби президента Трумана прихильно наладнати домагання маршала Сталіна в справі Дарданелів. Обіцянка Трумана є першою тайною, яка вийшла на яв з конференції в Потсдамі. Труман заявив готовість розпочати переговори з Туреччиною в справі зміни договору з Монтре, яким Дарданелі признано Туреччині. Тоді також говорено про те, щоб Росія вицофала свої війська з Персії і з турецьких провінцій Карс і Ардаган. Президент Труман одначе заявив, що переміна в справі Дарданелів мусить бути потверджена Радою Забеспеки Обєднаних Держав, бо він того погляду, що водні шляхи повинні бути під міжнародньою контролею. Тому, що Росія домагається своїх баз над проливом Дарданелів, Труман мав заявити, що він не годиться на бази втримувані якоюсь державою, а зате згодиться, щоб бази були там під контролею Обєднаних Держав.

Забрали японцям з сховків 250 мілюнів долярів у золоті, сріблі й плятині

Аліянтська Верховна Кватира в Токіо звідомляє, що забрано з урядових та військових японських сховків у дорогих металях — золоті, плятині та сріблі — $250,000,000. В тому є тайні фонди японської армії й маринарки, що виносили понад $12,000,000. Теж виявилося, що армія і маринарка не здавали урядови від 1937 року ніяких рахунків.

ЗАПОВІДАЄ ЛІБЕРАЛІЗМ В ЯПОНІЇ, АЛЕ МАБУТЬ НЕ З КОМУНІСТАМИ

Барон Шідегара, новий японський премієр з маркою ліберала, заявив, що в Японії будуть тепер існувати різні партії, ліберальні й ліві, включно з комуністами, що матимуть право свобідно говорити. Не дав одначе ясної відповіди, чи комуністи матимуть право орґанізувати себе політично. В справі вини за війну, Шідегара заявив кореспондентам, що він уже давно висказував думку, що війну можна було оминути та що Японія могла осягнути свої цілі мирним шляхом. На запити, які це цілі, Шідегара відповів: „Наші потреби". Далі говорив Шідегара про програму уряду, зокрема про заведення демократичних прав, як про свободу преси, зборів, орґанізації й т. п., як і про проґресивне виховання та усунення лих, що їх натворила японська бюрократія.

ЯПОНЦІ ЗАБИРАЮТЬСЯ З КОРЕЇ У ВЕЛИКОМУ ЧИСЛІ

Корейці будуть незабаром звільнені з японських окупантів цілковито, бо так є, що кождого дня відправляють з Кореї до Японії по чотири тисячі японських вояків.

„МАЙН КАМПФ" ГІТЛЄРА ЗАБОРОНЕНИЙ У НІМЕЧЧИНІ

Проголошено в Берліні, що націстівська „біблія", себто книжка „Майн Кампф", написана Адольфом Гітлером, тепер заборонена в Німеччині. На чорній лісті є теж твори Ґебельса. Разом є на тій місті яких 2,200 авторів.

ЛЯВАЛЯ ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ У ЙОГО НЕПРИСУТНОСТИ

Пієр Ляваль, що був тричі французьким премієром, а понад десять разі міністром, зістав засуджений Високим Судом Справедливости на кару смерти без відклику. Його покрив присуд ще й „національною неславою", заряджуючи теж і конфіскату цілого майна. Це за співпрацю з ворогом, себто з націстівською Німеччиною і Гітлером, як і за заговір проти держави. Як виголошувано вирок, то Ляваля не було, його оборонців. Вони відмовились тому два дні бути на суді, закидуючи судді та присяжним суддям партійність. Як донесли Лявалеви про присуд, то він сказав, що це те, чого він надіявся від цього суду, та що не буде звертатись до ґен. де Ґоля в справі помилування. Кореспонденти пишуть, що з присуду не є ніхто вдоволений, бо розправа не була ведена так, щоби були виказані якслід провини Ляваля а це Ляваль, як знаменитий адвокат, використав. А що присуд видано в неприсутности засудженого, то й це викликало несмак.

ВЕЛИКА ТАМА НА ТЕНЕСІ РІВЕР.—Дня 10. жовтня президент Труман святочно отворив величезну таму на ріці Тенесі, недалеко місцевости Падука, Кентоки. Тама служить для продукції електричної сили та контролює повені й плавбу. Помагає реґулювати виливи ріки Місісіпі.

БЕВИН СКИДАЄ ВИНУ ЗА ЛОНДОНСЬКУ НЕВДАЧУ ТЕЖ НА МОЛОТОВА

Ернст Бевин, британський міністер справ заграничних, складав у парляменті звіт з нарад Ради Заграничних Міністрів Пятьох Потуг. Як пишуть кореспонденти, сам звіт не дав нічого нового, бо менш більш говорив про таке, що подав до загального відома Джеймс Бирнс, секретар стейту, у своїй радіовій промові. Значить, що й він скинув вину за невдачу нарад на Вячеслава Молотова, советського комісара заграничних справ. Та, як пишуть кореспонденти, зробив це дуже дипльоматично, без ніяких закидів, а в лагіднім тоні, закінчуючи промову тим, що він обмінявся з Молотовом по конференції листами, в яких виявлена обопільно надія, що в будучині буде краща співпраця. Посли були в згоді з тим, що сказав Бевин, а опозиція в особі Чорчила заявила, що звіт був ясний, поміркований і розумно складений, але домагалася дискусії в часі, який уряд вважатиме за відповідний.

ДРУГА ВІЙНА НЕМИНУЧА.

Ґен. Джордж С. Патон знов зробив несподіванку, заговоривши про нову війну. Він заповів, що нова війна неминуча, хоч відмовився заповісти, хто її викличе і хто буде її вести. Він назвав мову тих, що кажуть, що вже війни не буде, „побожним побажанням". Теж заговорив і про тих, що кажуть, що війни є вислідом „льоґічних випадків". Патон сказав, що ніякі війни не є льоґічними, бо льоґічно думаючі люди ніколи не викликалиб війни. Війни, казав Патон, викликують божевільні люди. Знов ті, що по кожній війні заповідають „силу через слабість", щоб таким чином припинювати війни, повинні себе, каже Патон, запитати: Якщо це правда, то чому мали ми стільки воєн?

СТЕТИНІЮС ПРИБУДЕ ДО АМЕРИКИ.

Едвард Р. Стетиніюс мол., що був короткий час секретарем стейту, а тепер є головою американської делеґації до Орґанізації Обєднаних Держав, вдоволений з успіху, який зробив Екзекутивний Комітет в справі зорґанізовання Підготовчої Комісії й скликання нарад представників 51 держав, десь в першій половині грудня. Стетиніюс керує тими всіми підготовчими роботами у Лондоні, а тепер прибуде до Америки, щоб здати урядови звіт.

СОВЄТИ ПОІРИТОВАНІ.

Чому не достарчаєте товарів та фабричного знаряддя з Німеччини, згідно з ухвалами Потсдамської Конференції? Так питають Совєти британців та американців, що є на окупованих ними німецьких територіях. Американці назначили 16 німецьких фабрик, а британці 13, які будуть розбирати, але, хочуть мабуть самі це забрати титулом відшкодовання. Це є те, що дразнить Совєти.

НІМЦІ БОЯТЬСЯ КОНКУРЕНЦІЇ.

Наскільки націстівська економічна система спантеличила німців, видно найкраще по тому, що в американській зоні заохочується німців до вільної конкуренції, а вони її лякаються. Привикли знати тільки уряд і від нього діставати прикази і замовлення, що, як і де продукувати і збувати. Тепер американці мусять їх приучувати пізнавати добрі сторони вільної конкуренції.

НЕ ПРИЗНАЄТЬСЯ ДАЛІ ДО ВИНИ!

Йозеф Крамер, відомий як „Бестія в Бельзен", вже признав, що в таборах в Освенцімі та Бельзені ділялися різні злочинства та масові морди, але не визнає себе далі за те винуватим. Каже, що він мав нераз сумніви, чи так повинно бути, але повинувався приказам вищої влади, себто Гімлєра. Як його запитали, чому, як мав сумніви, не запротестував перед владою, він відповів, що тоді був би сам опинився в концентраційнім таборі. На запит, чи вірить в Бога, Крамер на хвилину завагався, а потім відповів: Так!

ХОВАЛИ ЩЕ ТЕПЛІ ТІЛА...

На розправі перед військовим судом в Вісбадені, Німеччина, проти сімох німців за затроєння на смерть встрикуваннями в шпиталі 476 росіян і поляків, вийшло на яв, що з ліжок забирали ще теплі тіла й їх вивозили на цвинтар. Як хто ще виявляв дуже виразні життєві познаки, то тому встрикували ще одну дозу отруї.

ЗА СМЕРТЬ 16 АМЕРИКАНЦІВ.

Американська мілітарна комісія в Римі судить німецького ґенерала, Антона Достлєра, за те, що казав розстріляти 15 американців, що їх вислав Офіс оф Стратіджік Сервісес на італійський фронт, щоби виконували різну саботажну роботу. Це буде суд над першим вищим німецьким офіцером, обвинуваченим у воєннім злочинстві: Теж кажеться, що ґен. Достлєра остерігали, щоб не видавав приказу розстрілювати.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО НАДУМИ В МІСЯЦІ КНИЖКИ

Стільки тепер важних подій, що їх треба згадати! Є і акції, звязані з нашим американським життям, чи допомогою українським жертвам війни, що їх треба посиляти! І це є причина, що доходимо до половини жовтня і щойно тепер можна присвятити більшу увагу — книжці. А є над чим думати, є що проєктувати, коли вглубитись у цю проблєму.

Місяць української книжки. Не багато вже є цеї книжки, а нової нема кому видавати, бо кажемо — нема для кого. Кажемо, що старе покоління вимирає, а нових, що читалиб українську книжку, не прибуває.

Так, на жаль, є, а подібний стан існує теж і в інших національних ґрупах в Америці. Наріканням на це справи не поправимо. Тому позитивними можуть бути тільки ті голоси і діяння, що помагають це лихо направити. Справа української книжки вимагає тепер особливої застанови ще й з іншого боку. За українською книжкою звертаються тепер до нас з Европи, так, як ми колись звертались за нею до Европи, звідки ту книжку головно спроваджували. Таким чином повстає нова проблєма: Як, де і якими засобами друкувати нові українські книжки, що їх треба в Америці, а зокрема в Европі для українських біженців та їхніх дітей, малих і старших, чи для українських студентів. Такі книжки можна тут видати, або помогти до їх видання в Европі.

Зате інша справа з книжками про Україну та український нарід, що видані анґлійською мовою. Таких книжок маємо тепер уже поважне число. Маємо їх у тисячах примірників і вони не повинні лежати у книгарнях чи в видавців на полицях, у сховку, а вийти чимскорше на широкий світ. Українська справа є нині такою, що раз-у-раз виринає, коли мова про Совети, їхній режім, їхнє відношення до „незалежних 16 республик", чи тим подібне. От тими днями кореспондент часопису Ню Йорк Таймс, обговорюючи відношення Великої Британії до її домінїй, сказав мимоходом, що Британія не може так поступати з своїми домініями, як Кремль поступає з „незалежною" Україною. Ще й додав, що чи це подобається Москві, чи ні, але він мусить таке сказати, бо це правда. Вже це вказує, що ще ніколи не була така добра нагода на якнайширше поширення правди про Україну, як її маємо тепер. Використаймо її й даймо анґлійські видання про Україну в руки сенаторів, конґресменів, та інших політичних, громадських, культурних чи реліґійних діячів, чи ґазетярам на місцях. А теж памятаймо і за ту нашу молодь, що тепер вертає з війни. Многі з тої молоді мали нагоду бути в Европі й там зустрітись з українцями. Тих, як виглядалоб, не треба буде тепер наклонювати набути більше знання про Україну. Але прибуде велике число таких, що може віддалились від українського життя, живучи на Пацифіку та в інших умовинах. За той час, як їх тут не було, вийшло анґлійською мовою кілька нових і цікавих книжок про українські визвольні змагання, чи про українську літературу та культуру. Тих книжок маємо на складі багато, навіть дуже багато. Чи вони там мають оставати, чи мають зробити місце новим виданням про щось інше, досі не оброблене?

Думаймо над тими справами у місяці жовтні!

Віра в Бога — підстава нашої цивілізації

Перед кількома тижнями зачався в Чампейн, у стейті Ілинойс, процес, широко обговорюваний в американській пресі, який спричинила атеїстка, пані МекКолом. Вона пізвала до суду місцеву шкільну раду за те, що вона дала дозвіл католикам, протестантам та жидам навчати дітей реліґії. Позовниця станула на тому становищі, що в Злучених Держасах панує свобода реліґії. А свобода реліґії дає теж право на „свободу від реліґії", так вона пише. Отже на цій підстві пані МекКолом домагається скасувати дозвіл на навчання реліґії.

Процес став сензацією на стільки, що ґазетярі почали дискутувати над питанням, яке місце займає реліґія в життю американського населення і чи справді шкільна рада є вправі давати дітям вільний час на науку реліґії, бо тут вживається прилюдних фондів на втримання школи, а до шкільного фонду платить теж і позовниця свою частину.

У часописі Чампейн-Урбана Ґазет появилися точні звіти з процесу і зо зізнань різних свідків про цю справу. Зізнавали представники різних вір і деномінацій. Деякі стояли на доґматичнім становищі Біблії, інші, як от унітаристи, твердили, що тут не йде про віру в особистого Бога, але про те, що з цею вірою звязане. Їхній представник твердив, що, наприклад, до слова „християнин" привязується певну суспільну вартість людини. Але так звані „вільнодумці" обстоювали засаду, щоби шкільним дітям не подавати науки Божого Слова так, як це написано в Біблії, бо через те Біблія стає підставою науки моралі й етики, а дальше підтримує віру в Бога і стає загальною до тої міри, що нею переймаються діти вільнодумців, хоч самі не вчаться реліґії.

Отся подія дала нагоду відомому ґазетярському колюмністови, Джоржові Сокольскому, подати такі помічення: „Справа, яку судять у Чампейн, лише технічно зачіпає уживання шкільних фондів на реліґійне виховання. В самій основі є це напад на Бога, чи там на розуміння Бога; є це напад на моральну підставу нашого громадянства. Звідомляють, що безогляду на те, як випаде рішення суду в Чампейн, ця справа опиниться в Найвищім Суді Злучених Держав. Для реліґійних людей усякої віри ця справа є великої ваги. Коли хтось твердить, що американська дитина може бути вихована на такий лад, як виховується наш нарід, а при тім не треба згадувати Бога, то це значить тільки, що заперечувати підстави нашої цивілізації".

Не беручи під увагу, як хто відноситься до способу писання Сокольського, його твердження, що віра в Бога є підставою американської цивілізації, є правдивою і важною пригадкою в часах, коли безбожництво йде впарі з знищенням свободи та з поширенням невільництва, чи то націстами, чи комуно-большевиками. Обидва ті напрямки є в заді політично-суспільні, але вони змагають до знищення існуючих підстав етики й моралі, на котрих виросла цивілізація теперішнього світу. Тому змагання признати безбожництву такий самий вплив на громадянство, як і реліґії, мусить, природно, викликувати страх у віруючого загалу. Цеж така далекосягла справа, що грозить заваленням дотеперішних культурних надбань подавляючої більшости населення краю. Не можна заперечити, щоб між людьми різних реліґійних деномінацій не було конкуренції й змагання до першенства або до монополю. Одначе в обличчі небеспеки безбожництва, слідно в цій справі зворот. Наглядно показується це хоч би з проповіди нюйорського архиєпископа Френсиса Спелмена, виголошеної на недільнім здвизі Пресвятого Імени в Ню Йорку. Він клав у ній головну вагу на потребу толеранції, на викорінення біґотерії-фанатизму серед людей. Ці слова вартує навести як вказівку для українського громадянства, як йому поступати в часі, коли українській церкві грозить знищення збоку большевицької влади та її прислужників. Крім цього архієпископ Спелман під теперішню пору визначна індивідуальність. Він стоїть у тіснім контакті з американським урядом, часто відвідує папу в Ватикані, а щойно недавно вернувся з подорожи до Японії.

Отже він згадав слова Папи Пія XI., що „великий бій новітніх часів йде за Бога, або проти Бога". І зазначив, що повертаючі з війни ветерани мусять стати Божими вояками, щоб помогти втримати мир, за який вони воювали: „Ми мусимо бути людьми засад і відважно боронити Америку і самих себе перед тими, що як тіпокрити вбираються в одіж оборонців демократії, а наділі є ворогами освячених прав і свобід народу" — голосив епископ. А закінчив промову словами:

„Кожний правдивий американець і правдивий католик мусить бути непохитним противником всякого роду біґотерії, бо ця стоголова потвора може знищити нашу дорогоцінну американську спадщину й установи. Ми мусимо берегтися, щоб гістерія, яка повстає після теперішньої війни, не дала притоки до повстання деспотичної біґотерії, всеодно, чи це буде фанатизм політичний, расовий, становий, чи реліґійний".

Микола Чубатий.

СОВЄТСЬКА „ДЕМОКРАТІЯ"

Є українська народня пословиця: „говори до нього, коли він турок". Є ще також друга пословиця: „вдає турка, що не розуміє". Таке саме можна сказати про справу, що цілком несподівано виринула на невдалій лондонській конференції пятьох міністрів закордоних справ великих держав: Америки, Британії, Совєтів, Франції та Китаю. В звязку зі справою творення демократичних урядів в країнах бувших сателітів націстичної Німеччини, як це було предвиджено постановами в Ялті та в Потсдамі, конференція мусіла посвятити кілька днів на чисто теоретичну дискусію, що це є демократія та чи Совєтами попирані уряди в Болгарії, Румунії Угорщині та ще декуди є демократичні чи ні. Дискусія не довела до ніякого висліду.

Про становище совєтського представника В. Молотова в часі цеї дискусії можнаб цілком певно сказати словами української пословиці — вдає турка, що він не розуміє, про що мова. Коли людина справді не розуміє якоїсь річи, бо вона йому чужа, але в тої людини є добра воля зрозуміти переконливі арґументи противника, тоді ми говоримо — говори до нього, коли він турок. Одначе в житті є багато таких мнимих турків, що вдають, немов вони не розуміють, про що йде. Наділі вони справу дуже добре розуміють. Тов. Молотов також запускається годинами цілими в дискусію з іншими партнерами конференції на тему демократії, дарма, що він, як і ми всі, в популярному розумінню добре знаємо, що це є та демократія. Колиж тов. Молотов вдає, що він не розуміє того слова, зглядно приписує йому зовсім друге, майже протилежне значіння, то він напевно вдає турка, що не розуміє, про що йде справа.

Демократія чи диктатура.

Гра тов. Молотова є ясною кожному, бо большевики аж до припадкового військового союзу зі західно-демократичними державами (1941) ніколи не хвалилися тим, що совєтський державний лад є демократією. Навпаки, вони не раз і не два підкреслювали, що совєтський лад це **диктатура пролетаріяту,** а некомуністичний світ, це світ „гнилої демократії".

Та ще й тоді, коли комуністи в своїй диктатурі заслонювалися пролетаріятом, то наділі не розуміли під тими словами диктатури, себто всевлади всього пролетаріяту, бо цей був би владу комісарів при свобіднім вияві своєї правдивої волі прогнав на сто вітрів. Большевики тоді говорили, що пролетаріят є клясово неосвідомлений добре, що є його власним добром, тому під диктатурою пролетаріяту большевики розуміли диктатуру партії большевиків, найкраще по їх думці, освідомленої частини пролетаріяту.

При такім розумінню вже далеко відскочилося від демократії, навіть внутрі самого пролетаріяту, бо пролетаріяту в Росії були міліони, а членів партії большевиків кільканацять тисяч. В той спосіб ця диктатура пролетаріяту була наділі диктатурою нечисленних, що в старогрецькій термінольоґії називалося оліґархією, бо тільки, по думці большевицької верхівки, вони є найкращі з поміж пролетаріяту та найкраще розуміють його бажання і потреби.

Зрештою таке саме є і нераз бувало в історії, не тільки серед большевиків, але теж серед фашистів. Фашисти голосили, що вони найкраще розуміють інтереси нації, належно ще неосвідомленої про свої потреби, та тому заводили диктатуру серед своєї нації. Так народився фашизм, а по нім націзм.

Та ще навіть серед партії большевиків не всі розуміли якслід, що є потребою пролетаріяту і чому він має взяти диктатуру в свої руки над цілим громадянством. По принятій практиці найкраще, що є добром та інтересом пролетаріяту, розуміє серед большевиків його екзекутивний комітет. В той спосіб ані цілий пролетаріят, ані навіть „освідомлений пролетаріят", большевицька партія, не розуміють вповні, що є добром пролетаріяту зі стопроцентовою певністю. Це розуміє тільки кількох головачів, які знов завдяки диктатурі та наказови згори вдерлися на провідні становища партії.

Та й серед екзекутивного комітету не всі якслід розуміють, що є добром пролетаріяту. Це найкраще розуміє тільки його політична комісія, так зване Політичне Бюро при екзекутиві большевицької партії. Вони, ці „рабіни" від добра пролетаріяту розуміють, що йому добре, а що йому зле.. Часто й той „освідомлений пролетаріят" комуністична партія большевиків, милиться, сходить на бездоріжя, тому їх треба як вівці завертати до обори нерідко й буком, зглядно наганом. Кілько то вже в Совєтах було чисток партії, щоби зберегти „правильну лінію" партійної політики!

Політичне Бюро, так зване скорочено Політбюро, не все має час займатися основно, що є добром пролетаріяту. Такі річи переймає на себе скромний чоловік — секретар Політбюра, яким від смерти Леніна є тов. Сталін. Той секретар Політбюра дає йому Політбюрови, Екзекутиві, партії та всьому пролетаріятови натхніння та розуміння, що є добром пролетаріяту. Він говорить і за ціле Політбюро, і за екзекутиву комуністичної партії большевиків. Він теж говорить за цілу партію большевиків, він теж промовляє за цілий пролетаріят совєтської тюрми народів. Він теж говорить навіть за ціле її населення, примусових жителів, бо за 25 літ усіх звели там до ролі пролетаріяту.

В той спосіб диктатура пролетаріяту це найчистішої породи диктатура одної людини, тов. Сталіна, чи перед ним тов. Леніна. Совєтський лад це найчистішої крови червоний царат, з диктатурою одної людини, що її влада десятки разів більша від влади білого царя, бо розпоряджає таким способом правління та стосує такий терор, на який могли здобуватися тільки деякі царі як Іван Лютий, Петро І.

Що значить слово демократія.

Тепер тов. Молотов переконує конференцію в Лондоні, що саме совєтський лад диктатури враз з чекістами це демократія. Демос і кратія, з тих двох грецьких слів повстало слово демократія, Демос означає таку державу, таке громадянство, де нарід має силу, рішає про все. Демократія противна диктатурі, бо там не маса, а мале число, а то й одиниця рішає про все.

При демократичнім порядку треба час від часу запитувати нарід, що він думає, чи він хоче, щоби самі люди проводили громадянством, державою. Тому при демократичнім порядку конечною вимогою є, щоби були свобідні вибори, щоби була свобода слова і преси, себто свобода висказати свою думку про такі чи другі справи, про вартість тих людей, що кермують державою. Ніколи згоди однодушної, а навіть близької до однодушности при свобіднім вияві волі народу бути не може, бо маса складається з міліонів одиниць, з яких кожна має свої переконання, уподобання. Тому при демократії рішати все мусить більшість народу.

Свобідний вияв волі, свобода слова та преси, свобода зібрань та вирішування всіх справ більшістю голосів свобідно відданих, без натиску —

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з імігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

91.) (Всі права застережені)

Накритий полотняним обрусом стіл, на столиках і шуфляді з зеркалом ручні дрібниці, що й сальону аристократа не завстидалиб. Стіни прикрашено картинами. Вся стіна у сусідній кімнаті закрита поважною книгозбірнею. Бистроокий хлопець не надибав за те ні „трю", ні „лов", ні „мувіз"... Пізнавалася культурність і добрий смак господині.

Вона вийшла сама чоловікові й дітям на зустріч, певно з кухні. Сивоволоса, як чоловік її, здорова, миловидна і привітна. Судля відрекомендував її Безхатному, а Безхатного їй:

— Моя дружина, пані Дорінсайд. А це, мій молодий приятель, Остап Безхатний, добрий, розумний хлопець, тільки протестович, яких мало, і брикливий...

— Кінчайте, пане... Брикливий, наче дикий кінь... — за суддю докінчив Безхатний свою рекомендацію. Господиня усміхнулася:

— Чула про вас! — сказала. — Мій чоловік розповідав після першої і другої зустрічи. Не міг нахвалитися!...

— В мойому краю кажуть: — хвалене — шалене... Хвалити мене нема так дуже за що!

— Я й не хвалив, — жартом виправдуванвся суддя. — Говорив лише, що ви мені подобалися! Мабуть у тому, завинили діти, а на мені окошується!

— Трудно не похвалити! Ви пристойний собі хлопчина! — говорила господиня. — Ви в Канаді родилися?

Почав Безхатний знов розповідати. У розмовах та їді швидко проминув останок короткого листопадового дня. Прилагодили кімнату з кімнатою Дорінсайда Молодшого рядом. По девятій господиня нагнала всіх спати. На фармах люди живуть більш природно, не перевертають ночи в день, а дня у ніч...

Давно вже не спав Безхатний у такій свіжій, чистій постелі. Впрадовж літа на фармах особлившою чистотою не грішать. В робочий час не до чистоти. Цілий день приходиться працювати в порохах. Добре, коли є ріка поблизу. Ввечері кожний може обмити бодай ноги; чистотілий — обмитися увесь. Але в жовтні не кожний може ризикувати, лізти в ріку. Та в жнива і часу брак на такі витребенки... Люди докладно обмиваються щойно по закінченні молочення...

Думав Безхатний — що робити? Не наважувався лягати в постіль, — занадто чистою вона йому видалася. Ні плямки, ні знаку на ній, а йому по роботі ніде не довелося порядно вимитися. Заспокоївся аж змінивши шмаття, а подушку застелив власним ручником.

Опанований думками не міг ніяк заснути. Новість його становища — гостя, не робітника, — нові враження, витворили в голові якийсь чад. Силкувався уплянувати, як довго він гоститиме. Адже народня мудрість каже: — Першого дня гість — золото, другого — срібло, а третього — мідь, до бісової мами їдь! Таке й тут... Нічого не міг виплянувати... Прокидався, знову засипляв, а сни тягнулися безперервною мережкою. Над раном від когось чи від чогось втікав... і гепнувся з ліжка!

Гостина Безхатного у судді Дорінсайда протягнулася аж надто задовго...

XXVI.

Четвертого дня Безхатний доволі почав пакувати свої річи. Господарі того не знали. Але підглянула пакування мала Патриція. Дівча занадто швидко стало з Безхатним за панібрата, все розпитувала, як та чи інша річ по українськи зоветься і ввечері хвалилася своїми успіхами в українській мові батькам. Мала просто таки до Безхатного прилипла. Пакування підглянувши, в тій хвилі розповіла батькам. За тою працею застав його суддя:

— Ти вже пакуєшся? — заговорив він, увійшовши до кімнати. — Куда так спішиш? Виніпеґ і без тебе стоятиме на місці. Не завалиться!

— А докиж буду гостювати? Побув у вас, та пора й честь знати! Гості побажані, як коротко гостюють!

— Ні, так не піде. Коли я тебе запрошував, то з думкою, що побудеш бодай три-чотири місяці. А на весні й роботу найдемо.

— Три-чотири місяці? — Безхатний зжахнувся. — На те я ніяк не можу пристати!

— Чому? Тобі зле поводиться у нас?

— Аж занадто добре, в тому біда. Не знаю просто, чим я вам відплачуся.

— Не клопочися. Дармо гостювати не будеш. Деж би я допустив дармувати здорового молодого хлопця?

— А щож я в зимі мав би у вас робити? — питав Безхатний.

— Подумаємо над тим, щось знайдемо. Ще є час. Поки відпочивай собі, набирайся сил...

У Безхатного опустилися руки. Думав зразу в ночі втікати. Та поїзд на стації йшов над вечір. Не міг він половину ночи й день бродити снігами з річами в руках. Знов же — втеча занадто образилаб родину судді. Зістатися — недозволяла гордість ставати у когоб то не було якимсь нахлібником-приживальцем. У судді багато знайомих, кожний буде цікавитися, розпитувати, що це за людина, яким чином і чого так довго тут живе? Підуть всякі здогади, іронічні підсмішкування, колючки й пльотки... Не вийе на добре ні родині судді, ні йому самому.

Днів через пару висловив судді свої побоювання. Він, попакуючи люльку, вдумливо розраджував:

— Що ти розумний хлопець, і совісний, пізнав я здавна. Чому ні, можуть бути і здогади, і посмішки, і навіть пльотки. А ми поставимо себе вище о тих сусідів і їх язиків. Не зле на тому вийдемо, запевняю! Ми з дружиною вже думали, чим би то тебе заняти. І придумати. Не знаю, що ти скажеш на те.

(Дальше буде).

КОМУНІКАТ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

(Жовтень, 1945)

Згідно з постановою реґістрації Президентської Военної Контрольної Допомогової Ради — Злучений У. А. Д. Комітет заслав наступний фінансовий звіт по день 30. вересня 1945:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
Statement of Receipts and Disbursements
For Period from September 1, 1944 to Sptember 30, 1945.

RECEIPTS

	Active Members Dues:	Supporting Members Dues:	Contributions:	TOTAL
September 1944	675.00	415.00	331.00	1,421.00
October 1944	700.00	745.00	558.72	2,003.72
November 1944	382.50	408.00	519.25	1,309.75
December 1944	140.00	315.00	182.25	637.25
January 1945	90.00	485.00	119.00	694.00
February 1945	445.00	630.00	993.74	2,068.74
March 1945	130.00	195.00	297.50	622.50
April 1945	260.00	300.00	685.75	1,245.75
May 1945	220.00	320.00	7,111.16	7,651.16
June 1945	130.00	600.00	10,431.60	11,161.60
July 1945	335.00	780.00	9,804.17	10,919.17
August 1945	1,195.00	560.00	5,930.80	7,685.80
September 1945	220.00	830.00	16,869.15	17,919.15
Total Receipts	**4,922.50**	**6,583.00**	**53,834.09**	**65,339.59**

DISBURSEMENTS

Expenses:—		
Printing	125.60	
Office Expenses	619.80	
Incorporating Expenses	46.50	
Traveling Expenses	442.13	
Dues—American Council of Relief Agents	100.00	1,334.03
Relief:—		
Saint Basils Orphanage	50.00	
Bishops Chancery	25.00	
American Friends Service Committee for Switzerland	2,000.00	
Ukrainian Relief Committee — Paris, France	5,000.00	
Ukrainian Relief Committee — Bruxelles, Belgium	5,000.00	
Ukrainian Relief Committee — Rome, Italy	1,000.00	13,075.00
Total Disbursements		**14,409.03**
Balance in Bank:		
Land Title Bank & Trust Co., Philadelphia, Pa.	48,336.64	
The Pennsylvania Co., Philadelphia, Pa.	2,593.92	**50,930.56**

H. WARREN MEASE ASSOCIATES
PUBLIC ACCOUNTANTS
1333 Real Estate Trust Building
Philadelphia, Pa.

October 5, 1945

Ukrainian American Relief Committee
Philadelphia, Pa.

Gentlemen:

Pursuant to your request we have examined the Books and Records of Ukrainian American Relief Committee from the time that receipts were first accepted, namely September 1, 1944, to September 30, 1945 and beg to submit our report comprising:—
Statement of Receipts and Disbursements
September 1, 1944 to September 30, 1945
Reconciliation of Bank Balances.

For all contributions or dues that have been received, a receipt has been issued to the donor. A duplicate of this receipt is retained in your office. All receipts and duplicates are consecutively numbered. We have compared these duplicate receipts with your Cash Book and accounted for all numbers and found them in agreement with your Cash Book.

We have checked your cash receipts with deposits in bank and find that all receipts have been deposited in bank.

We have examined the checks issued for expenses and found that all expenses were ordinary and not excessive.

We have examined the checks issued for relief and found that they were paid to the institution or committees as shown by our report.

Respectfully submitted,
H. Warren Mease Associates
By CECIL CADMAN

Усі жертви та членські вкладки слати до:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. BOX 1661 PHILADELPHIA, PA.

Злучений У. А. Д. Комітет.

це основні прикмети кожної демократії. Немає свобідного голосування доступного для всіх, немає свободи нарадитися, висказувати свою волю та свої бажання словом на зборах чи письмом в пресі, не вирішує справи більшість вільними голосами, так немає основних прикмет демократії.

Того всего немає в Советах. Тому в Советах нема досі тай ніколи не було демократії. Є тільки диктатура кліки комісарів, яка при помочи насилля, при помочи поліції, накидала свою волю подавляючій більшости населення. А навіть коли допускається там голосування, то воно оточене таким натиском, що людина дрожить за свою скіру, колиб виявилося, що вона голосувала інакше, або взагалі не голосувала. Таке буває в Советах та на територіях ними окупованих. Там не може бути мови про демократію.

Уряди в державах советських сателітів.

Всі уряди в державах сателітах советської Росії, себто в Болгарії, Югославії, Румунії та Угорщині, не повстали демократичним способом через свобідний вияв волі більшости населення. Це уряди накинені, звичайно зараз в перших днях советської окупації, при співучасти таки советських агентів. В більшости випадків це уряди, що зараз від перших днів мусіли стосувати терор до своїх політичних противників, найчастіше до правдивих демократів. Правда, для позору ці уряди допустили у свій склад кілька одиниць некомуністів, які одначе ніякого рішального впливу на управу держави не мають.

На перше місце всюди вибилися комуністи, представники партії, що при свобідних виборах булиб в силі добути хіба кілька відсотків голосів. Приявність советської окупаційної армії та советської тайної поліції віддає в їх руки наділі всю владу.

На конференції в Лондоні Совети твердять, що це саме є найбільше демократичні уряди. Совети по свому розуміють демократію як теж свободу преси. Вони по свому розуміють теж вартість і вияв волі більшости. Там подібно як в Советах, незначна меншина проводить більшістю і Совети це називають демократією.

Річ природна, що супроти такої демократії, представники західної демократії ставлять домагання, щоби нарід тих країн міг свобідно виявити свою волю, щоби була привернена свобода слова та преси. Вони домагаються, щоби передовсім не було терору з часі голосування. Це все, по думці тов. Молотова, не є конечною вимогою демократії. І звідси причина, що члени конференції себе не розуміють, бо тов. Молотов вдає турка, що не розуміє, що є демократія.

В канадійськім парляменті — в обороні біженців в Европі

Посли, Антін Глинка і В. А. Токер, апелюють до урядів Злучених Держав і Британії, щоби не видавати Советам біженців, зокрема українських, та взагалі не силувати нікого вертати до Росії проти його волі.

II.

Посол Токер закликає уряд помогти українцям-скитальцям в Европі.

...„Чим скорше ми представимо якнайясніше Советам, що ми таксамо віримо в свободу й волю тепер, як ми вірили підчас підписування Атлянтійського чартеру, тим ліпше буде для світового миру.

Це приводить мене до іншої квестії, і **тут я хочу прилучитись до дост. посла в цій палаті, який не є ні британського, ні французького походження.** Мені приємно бачити його в цій палаті як представника важних елементів нашого населення, а саме населення українського походження. **Він має повне право встати та висловити свої почування відносно тих, які є його крови й кості;** він побоюється й має переконання, що вони терплять там на континенті Европи. Я скажу тим, які є анґлійського, скотляндського, ірляндського чи французького походження, що якби вони дістали вісті, що їхній власний народ на континенті Европи є розпятий, то я певний, що ми тут почулиб багато більше, чим те, що сказав у своїй дуже умірковaній промові **дост. посол із Веґревіл** (А. Глинка).

Але що з українцями?

Яка ситуація є тепер перед конференцією „великої пятки"? Західна Україна представляє велику частину українського населення в Европі. Визнання советського західного кордону по так зв. лінії Курзона включило в Совети також українців у Західній Україні. На конференції в Ялті, як кажуть, тих людей визнано російськими громадянами. Росія твердить, що, мовляв, прийшло до згоди, що вони (західні українці), разом із скитальцями мають бути віддані советським чинникам. Чорчил настоював, що поляки в тому районі не мають бути насильно вивожені назад на свої бувші місця замешкання, що вони мають мати право не бути висланими в свою батьківщину та в разі потреби матюь дістати охорону, як британські піддані... Чорчил — на домагання тих притиснених поляків — заявив, що вони повинні бути окутані мантією британського горожанства. І це є велике признання для Британської спілки народів.

Але що з українцями? Їх визнано за росіян, а сьогодні ставиться домагання, щоб їх насильно вислати домів із британської і американської зони, де їх сьогодні є біля один міліон. Коли зроблено спробу той наказ виконувати, то — як кажуть — ті нещасні люди почали виконувати самогубства або чинно протиставитись передаванні їх советським чинникам.

Меморандум КУК.

Український Комітет у Злучених Державах (УКК) зробив зворушливий заклик до президента того краю, щоб рятував їхніх братів по крови й кості в Европі перед насильним висиланням у Совети. Український Комітет у Канаді (КУК) прислав меморандум нашому урядові, з якого наводжу кілька речень:

„Ми дістали вістку з Европи, що Советський Союз домагається репатріяції тих скитальців-українців, які походять із тепер занятих Советами територій, що є на схід від Лінії Курзона. В імені гуманности закликаємо канадійський уряд зробити все можливе, щоб недопустити до таких депортацій людей на советські території".

Проти насильного передавання скитальців Советам.

Яке положення тих людей? Знаємо, що в Західній Україні були тисячі людей, які вірили, що кінець цієї війни принесе їм вільну Україну. Вони хотіли свободи. Вони говорили про це й працювали для цього. Вони були проти прилучення до Советів, були проти комунізму, — їхні священики, їхні лікарі, вчителі, провідні письменники й журналісти — але через те їх напятновано не як антикомуністів, тільки як фашистів; бо в Европі є тепер така тенденція, що як чоловік є проти комунізму або в будьякий спосіб проти прилучення до Советів, то його прозивають фашистом або пронаціcтом... Я скажу послам цієї палати, що й ми не хочемо комунізму в цій країні — принайменше більшість нас не хоче; ми не хочемо прилучення до Советського Союзу і ми не любилиб, щоб нас ізза того прозивали фашистами. В серцях тих українців палає любов до свободи і любов до своєї країни так само, як у серцях канадійшів. Одначе їх, українців, пятнується як антисоветців. Нам сказано, що через те вони бояться бути передані советським чинникам. Вони бояться за те, що там з ними сталось би. Дехто може сказати: І ти не знаєш, що там сталось би з ними. Але, кажучи словами Чорчила, ніхто не знає, що діється поза залізною куртиною, яка розділяє сьогоднішну Европу. А коли советські чинники не хочуть пускати представників нашого народу та представників преси, щоб вони побачили, що в них там діється, то чи ми маємо право недовіряти тим людям (скитальцям), як вони кажуть, що побоюються, що може статись із ними, як. їх. туди насильно вишлють?

Отже, Пане Предсіднику, я закликаю уряд з глибини своєї душі: **Хай наше канадійське військо не має нічого спільного з насильним передаванням тих людей в руки тих, від яких вони бояться ліквідації. Бо напевно цей наш великий вклад у боротьбу за свободу не був зроблений на те, щоб наші війська в будьякий спосіб насильно висилали тих людей. Хай ті люди мають таку саму охорону, яку довільно дано польським людям. Я з пошаною гляджу на представників Великої Британії та Зл. Держав на Раді закордонних міністрів, які — як подають пресові звідомлення — сьогодні противляться домаганням п. Молотова, щоб тих людей видати Советам.**

Щераз бачу, що британський та американський народи станули на сторожі волі й свободи. І я певний, що навіть без цього мойого слова, наш уряд робить предложення британському урядові на одобрення такої політики. Вірю, що ця дебата скоро скінчиться і ми зможемо вислати нашого Премієра там заморе, щоб він додав слово й підтримку Канади для сумління світу, для створення ери свободи й вольности, які єдині можуть оправдати ті величезні пожертви, які уможливили їх". — (Передрук з часопису „Новий Шлях").

(Кінець).

П. МИХ. ЧЕХНІТА

Союз Українсько-Канадійських Вояків за морем звідомляє, що минулого місяця прибув до Лондону старшина Михайло Чехніта, який є першим українсько-канадійським директором Помічної Служби з рамені Лицарів Колюмба. П. Чехніта є родом з Геффорд, Саск., і є знаний ширшому загалові українців в Канаді, а зокрема громадянству в Едмонтоні, Альта., де він довший час був управителем часопису „Українські Вісти". До летництва вступив у році 1942, а звільнення дістав в травні б. р. Зараз після того він вступив до армії та зістав назначений на теперішне становище.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЩОДЕННИК „СВОБОДА"

ЛЯВАЛЬ, ЩО ЙОГО ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ. — Це є образ Пієра Лявaля (зправа), надісланий через радіо з Парижа до Америки. Образ знято в хвилині, коли Лявaля мали виносити з судової салі за зневагу суду і суддів. Він був кількома наворотами премієром Франції та її міністром.

ПОШУКУЄМО 351 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

149) Василь Тимчук, Шікаґо, Ілиной	$ 100.00
Попередно проголошено	14,850.00
Разом	$14,950.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше – просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA
P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Замісць квітів для скитальців.

Дня 24. серпня б. р. помер в Скрентоні Леон Бартків, родом з села Зарубинці, повіт Збараж, Західна Україна, оставивши вдову Франку, з роду Сукар, та дві заміжні доньки і двох синів. В память Покійного зложили по $10: Микола Сукар, шваґер, і Гаврих Лемешка, односельчанин і приятель. Разом $20 відіслано до У. А. Д. Комітету в Филядельфії замісць квітів на могилу Покійного, а на допомогу українським жертвам війни в Европі.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

З весілля на допомогу.

Дня 26. серпня відбулося весілля в родині Василя й Марії Горін. Віддавалася їх дочка Павлина за Роберта МекКормик. Вчасі гостини на заклик Івана Витязя з Честеру гості зложили жертви на допомогу наших рідних в Европі в сумі $27.50. Збірку перевів Петро Семків з Філядельфії і той, що пише.

Жертви зложили: Роберт і Павлина МекКормик $5; інші по $1, а саме: В. Горін, І. Витязь, П. Семків, П. Мармаш, С. Іванчук, Г. Замойський, І. Найда, С. Ґлосніцький, В. Олійник, С. Мусій, П. Турчин, П. Венс, Д. Гнатюк, В. Черкас, Н. Сорокін, П. Витязь, П. Чопик, С. Чопик, М. Бережанський. Дрібними було $2.50. — Разом $27.50.

Іван Витязь.

ДИВНІ НОВИНИ

ЦІНА ПРАЦІ В ГОНОЛЮЛЮ.

У місті Гонолюлю на Гаваях оголошує ґазета „Гонолюлю Адвертайзер" з 25. вересня такі пошукування за робітниками: „Потрібний збирач сміття, платня $237 місячно"; „помічник збирача сміття — $185 на місяць"; „листонос — $125 місячно".

МЕКСИК

Цікавий край Мексик. Зовсім інакше він вигядає, як його описують. Не маємо на думці тих славних мексиканських авантур та революцій, тільки його життя, звичаї і побут.

Мексик направду чарівний і простий, привабливий і банальний, але має при тім безліч несподіванок, які ждуть людину там, де вона їх зовсім не вичікує.

Залізниця веде крізь безконечні степи і безмірні праліси. Можна там їхати околицями, що нагадують підрівникові краєвиди і... полярні околиці. Небо висить завжди майже блакитною синявою над краєм. Агави стремлять угору, кактуси виростають на кілька метрів височини; коли положитися на землі, здається, що вони просто зачіпають і доскочуть небо. І тому воно сміється кругом так ясно.

Сім жнив на рік.

Є околиці Мексику, в яких збирають сім разів річно жниво. Риж, тютюн, кукурудза, бавовна все те росте всуміш. Урожайність мексиканської землі не знає просто меж. Банани дають уже по чотирнацяти місяцях овоч. Коло них можна побачити цукрову трощу. Кругом обтесані телеграфічні стовпи починають дуже часто, якщо вони вбиті в землю, запускати корінці й випускати парости. Такі зелені телеграфічні стовпи — це в Мексику зовсі буденна річ. Між залізничими рейками виростає з місяця на місяць правдивий праліс гущавини бурянів, так що є деякі лінії, на яких час від часу перед льокомотивою мусить їхати спеціяльний вагон з відповідним приладом-ножами, який винищує такий праліс бурянів і кущів. В іншім випадку льокомотива просто застрягла би на рейках.

Перед величиною мексиканських овочів мусять навіть славні каліфорнійські овочі сховатися в кут. Бо є там такі банани, як рамя доброго боксера. Є ще грейпфрути, яких називають там „торонія", що мають величину доброї дині, або мяча до гри у футбол. Цукрова троща осягає в Мексику небувалу силу, як в ніякім краю. Є теж рослини, що про них ми навіть і не чули. Також інші овочі осягають неімовірну величину незатрачуючи при тім зовсім свого прегарного смаку.

На кожній залізничій стації можна дістати тих овочів в довільній кількості. Колиж мова про стації, то вони просто чарівні. Лежать вони при лініях немов справжні оази, що тонуть у квітах і барвах. Навіть найменша стація кишить життям, рухом і виявляє багато енергії.

Коли поїзд заїздить на стацію здовж рейок стоять індіяни зі своїми товарами. Мужчини в широких соломяних капелюхах, жінки у крачастих небоцо.

Вони продають усе, що тільки хто забажає. Тортільос (тісточка) випечені з кукурудзи, печені овочі і пульке. Пульке, це національний мексиканський напиток. Цей напиток із малим процентом алькоголю, на блідо синьо зафарбований, нагадує у смаку мішанину молока, вина і соку. Але смакує мабуть знаменито, бо інакше не був би він вдержався ще від часів азтеків аж до сьогодні.

Музичні проходи.

Коли хтонебудь переходить крізь нове місто, думає завжди, що вже його знає, бо одно місто таке подібне до другого. Чи ви в Пуебльо, чи в Техуарані, Техуантепеку чи в Гваделюпі — все вам здається, що воно те саме місто. По середині завжди є головна площа „Пляца" з кольонадами здовж домів. Завжди стоїть там музичний павільон і під звуки музики з того павільону уладжують собі мексиканці вечірньою порою проходи. Мексиканець не може собі просто уявити корза без музики. Доми здебільша низькі, в кожнім разі не вищі як на один-два поверхи, завжди мають відкрите „паціо", подвіря засаджене квітниками, незвичайно дбайливо плеканими, так що вони роблять враження прегарно розмальованих картин. Вузькими вулицями їде попри доми, олеандри, бананові і перцеві дерева трамвай. Все те чергується як у казці, коли йдете крізь мексиканські міста й містечка, за вийнятком головних міст. Сам Мексик-столиця робить справді враження великого міста. Авта, трамваї, автобуси женуть попри себе, затримуючись рідко, бо люди обліплюють їх як грозна виногараду. Не знайдете ніде місця в такому комунікаційному засобі, хоч місто не має навіть міліона мешканців. Одначе коли настане 1-а година, тоді не побачите ніодного чоловіка на вулиці. Тільки перед кінами і перед кількома театрами ще сяке-таке життя проявляється.

Вдача мексиканців.

Коли ми вже приглянулися прихапцем краєві і містам, то не забудьмо теж і про мешканців. Чимало чули ми про еспанську ввічливість, одначе мексиканська ввічливість більша, глибша і щиріша. Коли якийсь чужинець прийде до бюра, тоді всі кидають працю і питаються про справу, яка його привела.

Мексиканець сталяє питання, дитячі питання, щоб тільки дати другому змогу відповідати і таким чином піддержувати приязну розмову. Коли хтось іде попри дім, в якому в „паціо" сидить якийсь чоловік і їсть, чи пє, то вистане тільки глянути в його сторону, щоб він заговорив і навіть запросив незнайомого чоловіка „гомре сімпатіко" до себе.

Коли хтось запитає на вулиці про напрям, то ввічливий мексиканець проведе його куди треба, стративши іноді при тім добру годину. Коло хтось познайомиться з якимсь мексиканцем, то він уже чергового дня привитає його, як найліпшого приятеля і називає своїм „аміго". На дорозі візник підвезе незнайомого подорожнього, не домагаючись за те зовсім заплати.

Одначе при тім мексиканці незвичайно мелянхолійні і нема мабуть краю на світі, де булоб розмірно більше убивств. Незбагнуті як краєвиди, необчислені як все у Мексику, є тамошні мешканці.

Справді чарівний і дивний край! М. Зощенко.

МАБУТЬ ТАКИ ПОВИСНЕ!

Це японський генерал Томоюкі Сямашіта, щото тепер стає перед судом у Манілі, щоби відповісти за воєнні злочинства над американськими вояками і цивільним населенням.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШЕЙРОН, ПА.

Для Українського Допомогового Комітету.

Свідоміще українське громадянство гортується в Шейроні при укр. прав. церкві. Решта, як не пропала в чужих таборах, то жде благодати з Москви. Та наша невелика громада, під умілим проводом о. Степана Мусійчука, поборює комуністичну язву і веде працю згідно з свободолюбними ідеалами американського й українського народу.

Гуртується тут гарний відділ У. Н. Союзу, відділ Народної Помочі, є гарне сестрицтво під назвою „Клюб Мамів і Дочок", є гарний хор, що співає кожної неділі в церкві, а що найголовніше: є гарна вечірна українська школа, до якої учащає кільканайцятеро діточок уже тут роджених родичів. Хор і школу веде священик, який приїзджає з Йонґставн на науку школи і хору двічи в тиждень, а часом і більше разів.

Церква сплачена, очищена з довгів, а також відновлено салю, теж виплачено. Уряд, це молоді, тут роджені, енерґійні люди. Проповіди виголошує священик в українській і анґлійській мові. Багато молодої ґенерації починає гортуватися і є надія, що вкоротці громада заживе таким життям, як інші великі громади. Не забуваймо й за допомогу рідним, що скитаються тепер по чужинах. Для Українського Допомогового Комітету зложено $51.50. Жертвували: по $5: І. Лисогір, Д. Жидик, В. Сич, П. Сірант, Т. Ворона; по $2: І. Лисогір (мол.), І. Семрак, В. Семрак, Д. Телявський, Ю. Кульчицький, Ю. Годований; по $3: І. Остафій, В. Волошин, М. Гладьо; по $1: А. Стронґ, Я. Цап, С. Семрак, а о. С. Мусійчук $2.50. Збірка продовжається далі, а цю збірку вже вислано до Комітету в Філядельфії.

Громадянин.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

До У. А. Д. Комітету.

Засилаю до Злученого Українського Американського Допомогового Комітету гроші, які знаходяться у мене від довшого часу. А це збірку на забаві у гром. Василя Гасія. Зібрано $6.50. А також з центрального пікніку лишилося у мене $3.75. Разом $10.25. Від себе додаю $14.75, то разом засилаю $25.

Іван Сабат.

С. МУСІЙЧУК

ОСІННІ ДУМИ

Як весна минеться і гаряче літо,
І осінь настане і повянуть квіти
Тоді холодної, дощистої днини,
Шукаю разради, один, в самотині.

Якої будь пісні співати пробую,
Та тони і звуки в мряках потонули;
Шукаю розмови з тихими думками,
Та й ті відлетіли з хмарами, вітрами.

Одна вилетіла шукать за весною,
Пропала, не верне вдруге весну мою;
Друга затужила за літом гарячим,
З мряками, дощами, тихо, німо плаче.

А третя унеслась за хмари високо,
Вандрує світами далеко, широко;
Летить в Україну, до рідного краю,
Вандрує, літає, за родом шукає.

Кудиж ти вандруєш, сума моя думко?
Вернися, пропадеш у мряках далеко!
Вернися ти д-мені у ті дні холодні,
Кріпи мене, думко, додавай надії.

Вернись, моя думко, шкода вандрувати!
Тяжко в Україні рідню відшукати!
Вернися! Вижди сонічка-погоди,
Чей вітер принесе нам вістку від роду.

ЖАРТИ

Зі світової війни.

Було це в перших днях першої світової війни. Німецький цісар закликав до себе цілий свій штаб і сказав:

— Я постановив дати високу нагороду тому воякові, який здобуде перший французький прапор. Рядового заіменую поручником, колиж прапор здобуде старшина, то відзначу його найвищим ордером.

По двох чи трьох днях представлено цісареві вояка, який вручив йому перший ворожий прапор.

— Камерад, — сказав цісар з емфазією — подивляю твою відвагу і дякую тобі. Як називаєшся?

— Фридрих Хаїм Рубінер.

— Чим займаєшся в цивілю?

— Маю контору виміни.

— Роскажи про свій геройський вчинок!

— Ваша цісарська високосте! я... я просто прапор виміняв за наш...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 14. жовтня, в 1. годині пополудні, в домі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є дуже багато важних справ до полагодження. — За уряд: Н. Курко, предс.; Ів. Пучко, рек. секр.; М. Паранич, фін. секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 14. жовтня в год. 6. ввечір там де все. Просимо членів прийти і заплатити свої місячні вкладки. — За уряд: М. Куба, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. жвтня, в гали церковній, в годині 2. точно. Просимо члениць явитися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Просимо приєднувати нових члениць до Союзу і Сестрицтва. — За уряд: Евдокія Геруля, предс.; Анастазія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. жовтня, в Домі Відділів У. Н. Союзу, 843 Н. Вестерн Еве., в год. 12. вполудне. На порядку дня є дуже важні справи до полагодження, тому просимо всіх членів прийти. — Ф. Васильовський, предс.; Д. Максимюк, кас.; Т. Шпікула, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Д. Вітовського, від. 375, повідомляє своїх членів, що в неділю, 14. жовтня, в год. 1. попол., в салі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул., відбудуться дуже важні збори, на яких кожний член повинен явитися. Члени, що не вирівнали вкладки за попередні місяці, будуть суспендовані. В останнє взиваємо членів, щоби прийшли і забрали собі чеки дивіденди, бо інакше чеки будуть відіслані до централі. — За уряд: Г. Дорожовський, гол.; І. Харамбура, секр.; В. Василюк, кас.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Відділ 312 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. жовтня, в годині 8. ввечір, в домі парохіяльнім. Просимо прийти на означений час, бо є багато справ до полагодження. Не явившийся член заплати кару 1 дол. — С. Туз, предс.; В. Хміль, секр.

ПОШУКУЮТЬ

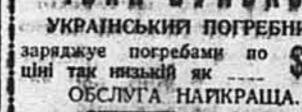
ПОШУКУЮ моеї тітки ПАРАСКЕВІЇ ҐРЕҐОРОШ (Gregory) з дому Мандрик, і її сестри МАРІЇ, зо села Руда, повіт Бібрка. Жила до 1939 року в Ню Йорку. Писати:
STEPHEN MANDRYK
20 Gaslar am Harz, Marktstr 14
Germany.

КАТЕРИНА з дому Горак, а замужна НАТИШАК, пошукує свого сестрінця ІВАНА ЛАЦИК, зі села Дроздовичі, повіт Перемишль. Останнім разом він перебував в Дітройт. Хто про нього знав би, або він самий, нехай зголосить до мене на адресу:
CATHERINE NATYSHAK
578 Cameron St., Youngstown, Ohio

ВОЛОДИМИР ВЕЛИЧКО пошукує свойого брата СТЕФАНА ВЕЛИЧКО, який мав виїхати до Америки в році 1910. Адреса:
Regensburg, Weissgertergraben 18/II
Germany

ТАРЗАН, ч. 1261. Нема виходу.

Вогонь шипів по гноті і зближався до могутньої вибухової матерії.

Тарзан не покинув надії, хоч він не бачив ніякого вигляду. Час був короткий.

Брекевз пильно придивлявся. Одним махом він міг знищити Тарзана і випробувати силу нового винаходу.

Його науковий ум не міг передбачити ніякої перешкоди для ударемнення його пляну.